

Työ, tutkimus ja elämä Jatko-opintojen ja väitöskirjan prosessi

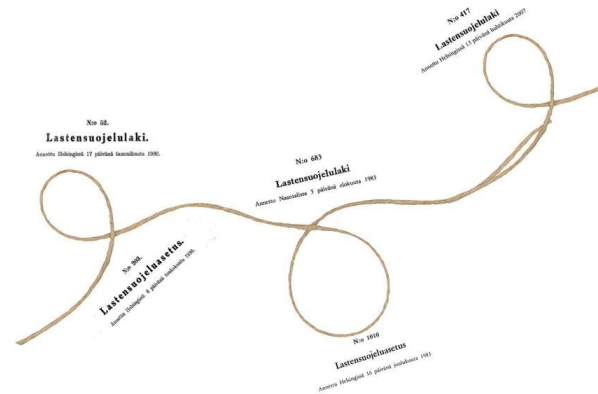
Ilona Tanskanen

12.3.2020

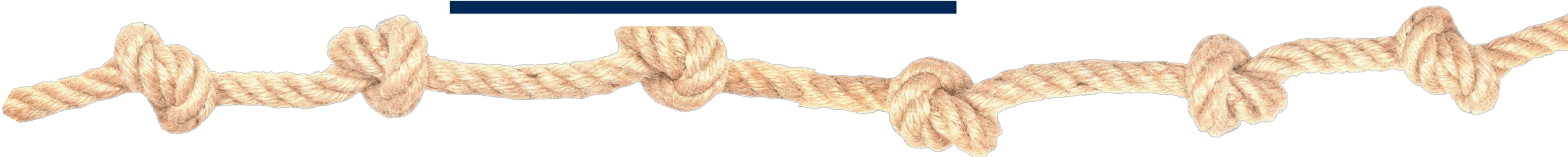
Ilona Tanskanen

Ajan henki lain kirjaimessa

Suomalaisten lastensuojelulakien
ja -asetusten ideologiat

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ
FACULTY OF HUMANITIES AND
SOCIAL SCIENCES

Äidinkielenopettajana sosiaalialan opiskelijoille 1991–2003

- Millaisia tehtäviä kielenkäytöllä sosiaalialan ja etenkin lastensuojelun työssä on?
- Miksi varsin neutraali kielenkäyttö tuntui sisältävän arvostuksia ja arvoja?
- Mitä kaikkea kielenkäytöllä sosiaalialan työssä tehdään ja miten?
- Mitä ja miten opiskelijoille tulisi opettaa?

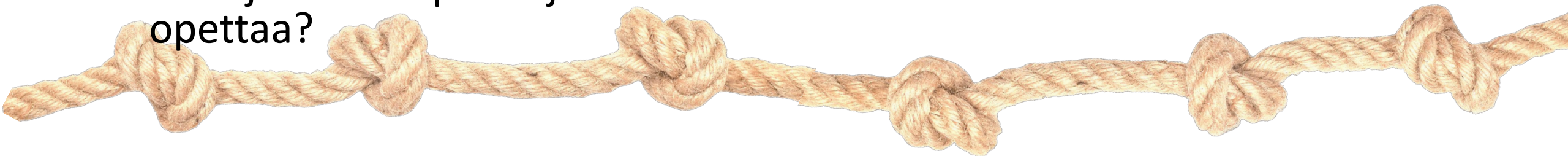
Aihe: sosiaalialan kielenkäyttö

Kysymys: asenteet, arvot...

Tutkimusaineisto: lastensuojelun tekstit, asiakirjatko?

Menetelmä: ?

Voiko kielentutkija tutkia tällaista aihetta? Mitä se edellyttää? Miten voisi tutkia?

Jatko-opinnot

- Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskuksen ammatillinen lisensiaattikoulutus, ryhmä Aurat 2001–
- Löytyi ideologia käsitteenä mutta menetelmä oli edelleen epäselvä samoin kuin se, miten minä voisin sitä tutkia.
- Tekstiisiin kautta tohtoriopiskelijaksi – kiitos Vesa Heikkinen.
- Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskus, tohtoriopinnot 2010–2019.

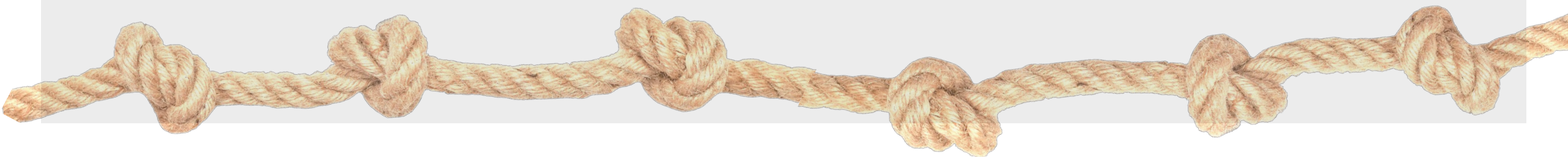
Poikkitieteellisyyden ja soveltavan tieteen haasteet:

- Missä määrin on tarpeen perehtyä omassa tutkimuksessa tarpeellisen mutta itselle vieraan tieteenalan käsitteisiin ja traditiota? Omassa tutkimuksessani lastensuojelutyön ja lainsäädännön.
- Miten ottaa haltuun itselle vieraan tieteenalan diskurssi? Omassa tapauksessani *soveltava* kielentutkimus, sosiaaliala sekä juridiikka.
- Miten tehdä tarpeelliset ulosrajaukset ja perustella ne? Omassa tapauksessani lastensuojelutyö, terminologia sekä oikeuslingvistiikka.
- Miten kirjoittaa niin, että tutkimuksessa yhdistyvien tutkimusalojen näkökulmista käsittely on riittävää ja pätevää? Apuna eri aloja edustavat lukijat ja palaute heiltä.

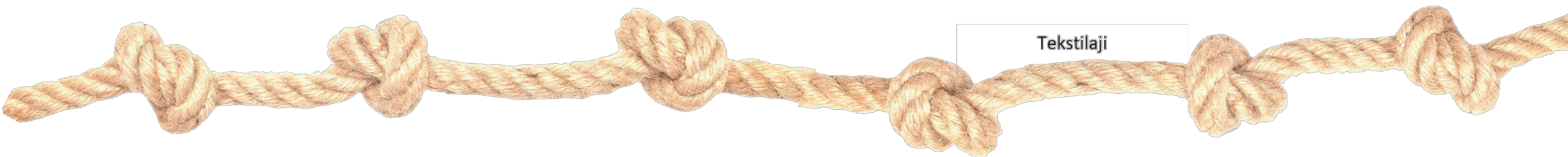
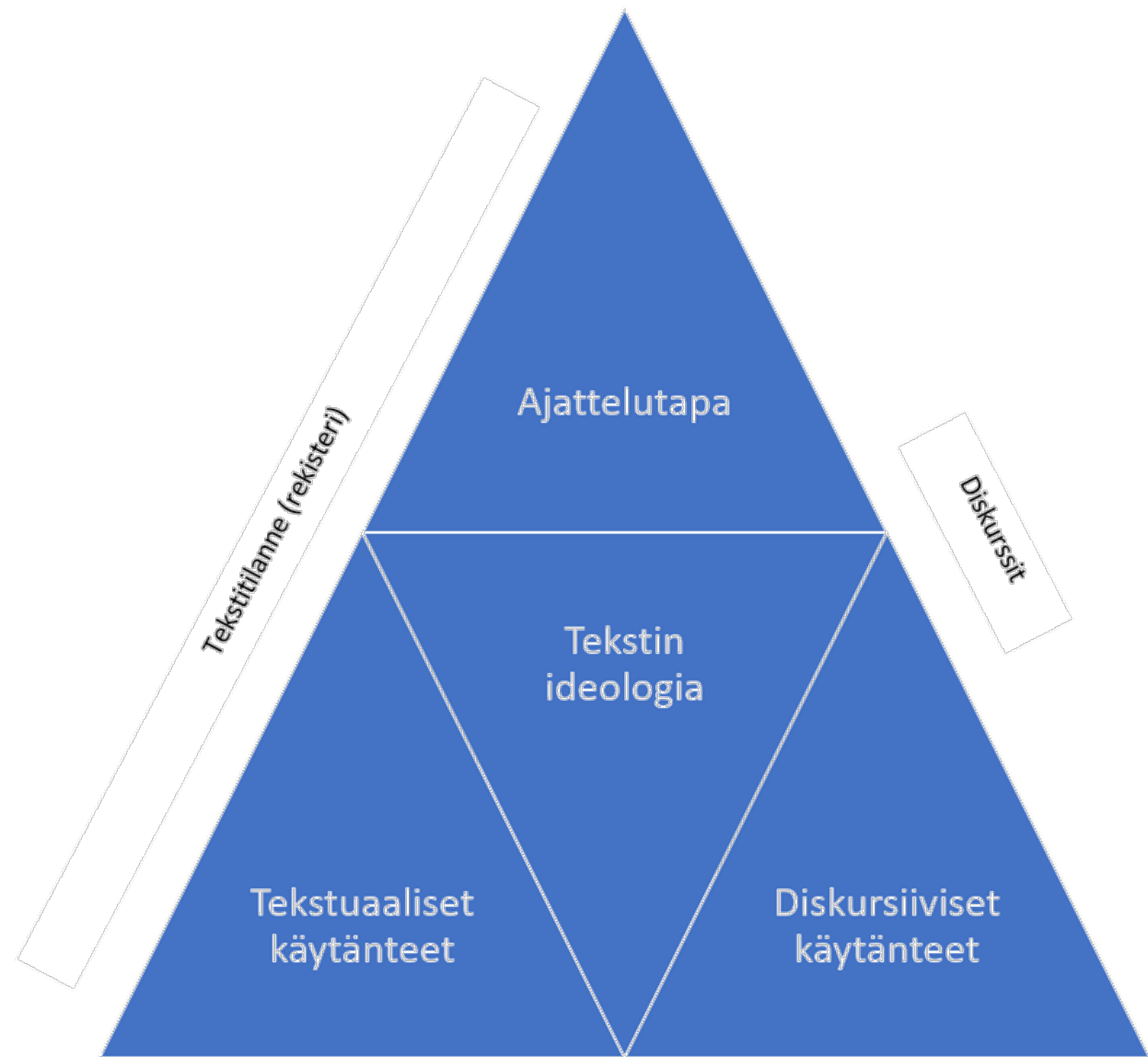

Tutkimusasetelma

- Aihe: suomalaisen lastensuojelun kielenkäyttö
- Tutkimuskysymys: millaisia ovat suomalaisten lastensuojelulakien ideologiat
- Teoreettinen viitekehys: kriittinen diskurssianalyysi ja ideologiatutkimus
- Menetelmä: suomalaisten lastensuojelulakien ja -asetusten tekstuaalinen, diskursiivisten ja sosiaalisten käytänteiden analyysi (kivijalkana Norman Fairclough)

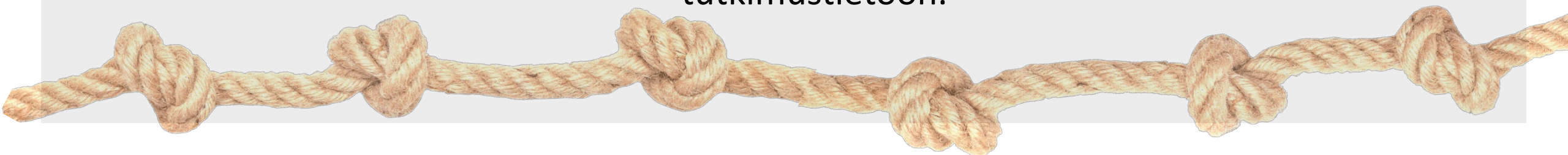

Tekstin ideologiaan vaikuttavat komponentit

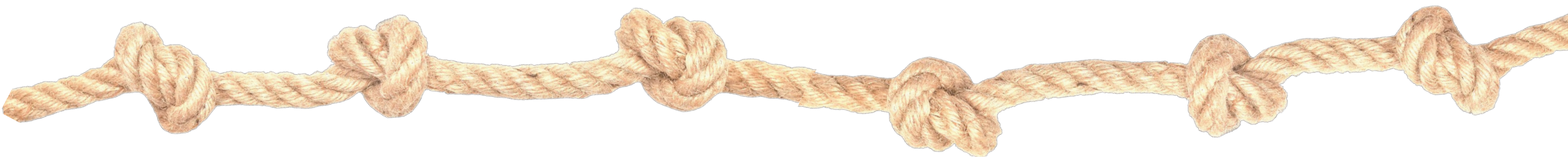
Miten analysoin tekstejä?

- Tekstuaalinen analyysi: suomalaisten lastensuojelulakien ja -asetusten sanaston, lause-, virke- ja tekstin rakenteen tason analyysit. Millaisena ja miten yhteiskunnallinen ohjailu toteutuu?
- Diskursiivisten käytänteiden analyysi: komiteoiden muistiot ja hallituksen esitykset. Mihin on pyritty? Miten on perusteltu? Miten ovat olleet saatavilla?
- Sosiaalisten käytänteiden analyysi: tekstuaalisten ja diskursiivisten käytänteiden yhdistäminen yhteiskunnallis-historialliseen tutkimustietoon.

Kirjoittamisen haasteet

- Miten hyväksyä ja sietää todella pitkää kirjoitusprosessia ja hallita sitä? Vastausehdotus: Sisäistää se, että tutkimuskirjoittaminen koostuu monista eri teksteistä, jotka kehittyvät versio versiolta: suunnitelmat, välivaiheiden esittelyt & raportoivat tekstit. Prosessiin sisältyy monenlaisia vaiheita ja tunteita – väistämättä.
- Miten kirjoittaa ymmärrettävästi kielenkäytöstä luonteeltaan monitieteisessä tutkimuksessa? Vastausehdotus: kirjoittamalla asiallista, selkeää ja ymmärrettävää tekstiä, jota minkä vain alan ihminen voisi ymmärtää.

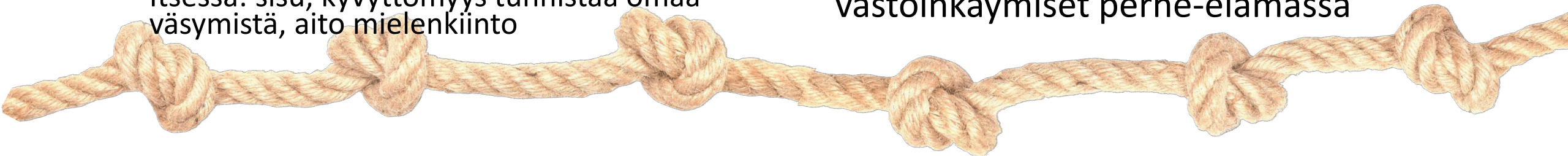

Auttajat

- Tutkija Vesa Heikkinen ja tekstipiiri 2010
- Ohjaajat Mia Halonen ja Tarja Nikula-Jäntti
- Tutkija Taina Saarinen: loistavia kysymyksiä
- Lempeä ja kannustava serkku Marja-Leena Janhunen
- Lukija-kommentoijat Antero Paavola, Riitta Männistö-Aho sekä Ismo Luukkonen
- Mentori Kaisa Sorsa
- Esitarkastajat Aino Kääriäinen ja Tarja Salmi-Tolonen
- Jyväskylän yliopisto: useita lyhyitä apurahajaksoja
- Itsessä: sisu, kyvyttömyys tunnistaa omaa väsymistä, aito mielenkiinto

Vastavoimat

- Oma hämmennys, itseluottamuksen puute, päättämättömyys, ahdistus ja jaksamattomuus
- Ohjaussuhteeseen liittyneet toimimattomat käytänteet: esimerkiksi suunnittelemattomuus, palautteen viivästyminen, palautteen keskittyminen tekstiin ja kirjoittamiseen
- Olkapirut
- Huomiota edellyttäneet tapahtumat ja vastoinkäymiset perhe-elämässä

Tutkimus- ja kirjoitustyötä hankaloittavat olkapirut

- Kerralla valmista, että pääset muihin hommiin
- Tee vain välittömästi hyödyllisiä asioita
- Nopeammin, tee vielä nopeammin
- Ei ole aikaa taukoihin
- Tiedät tämän jo
- Pätevä ihminen voi tehdä montaa asiaa yhtä aikaa
- Väitöskirja vain kirjoitetaan
- Kirjoita näin, koska siinäkin oli...
- Apua, onko varmasti näin, tarkista vielä kerran...
- Hyvä tutkimus on vaikeaa ja vaikeasti ymmärrettävää
- Sano sama asia varmuudeksi toisin sanoin
- Kaikki luettu pitää saada tekstiin näkyville – eihän se muuten osoita laajaa perehtyneisyyttä ja tutkimustyön mittavuutta ja vakuuttavuutta
- Hyvän kirjoittajan työskentely sujuu aina ja iloisella mielellä

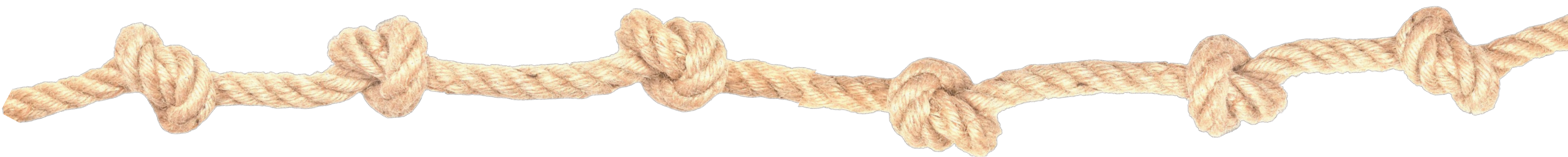
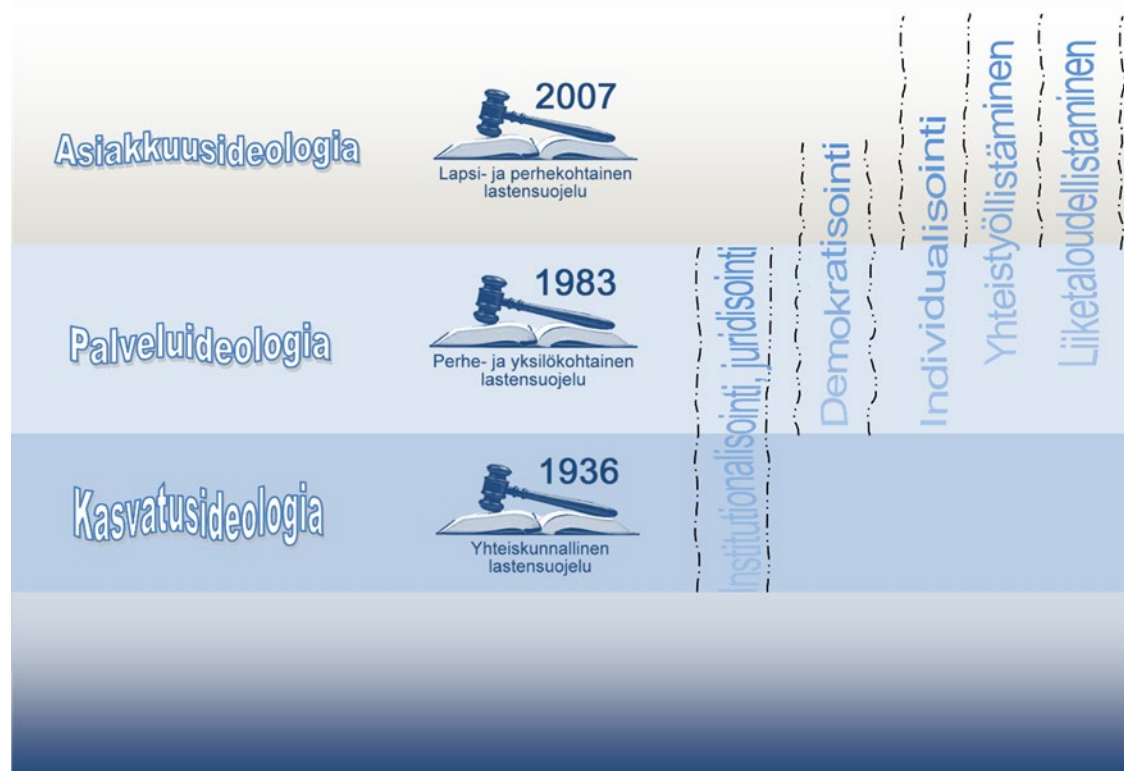

Perhe ja elämä

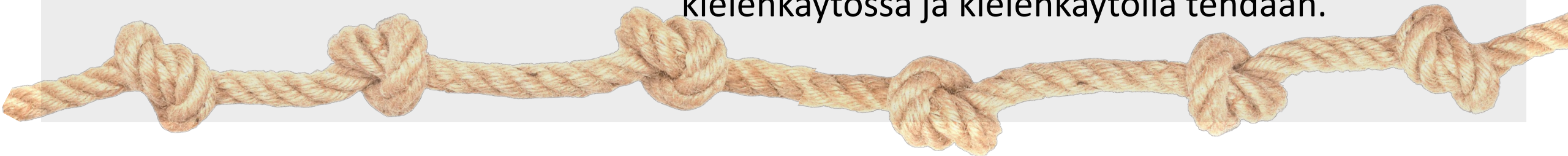
- Liitot ja erot
- Lapset
- Lasten kehitysvaiheet
- Vakavat sairaudet ja kuolemat

Suomalaisten lastensuojelulakien ja -asetusten ideologioihin vaikuttaneet diskurssien muutossuunnat

Jälkiviisauksia

- Olisi ollut tarpeen osata varhaisemmassa vaiheessa osata luopua työelämässä tietyistä vaativista rooleista ja tehtävistä tutkimuksen hyväksi. Toisaalta: olisinko silloin päätenyt juuri tähän unelmatyöhöni?
- Korkeakoulututkimus tai suomen kielen ja viestinnän opetuksen tutkimus olisi ehkä ollut viisas valinta rahoituksen suhteen ja siinä mielessä, että omassa organisaatiossa se olisi voinut kiinnostaa enemmän kuin suomalaisten lastensuojelulakien ja -asetusten ideologiat. Toisaalta: mielenkiintoni kohdistuu juuri siihen, miksi kielenkäyttö on sellaista kuin se on ja mitä kielenkäytössä ja kielenkäytöllä tehdään.

Löydöksiä

- Tekstien työstäminen sujuu silloinkin, kun mikään muu ei tunnu sujuvan.
- Tutkimus ja kirjoittaminen tarjoavat turvapaikan, mahdollisuuden jättää kaikki muu huomiotta.
- Hyviä ohjauk Käytänteitä: tarvitaan sekä ryhmä- että yksilöohjausta; suunnittele koko ohjausjatkumo sen suhteen, mitä tarkastellaan missäkin prosessin vaiheessa; esitä kysymyksiä, joita ohjattavan on tarpeen pohtia, jotta hän löytäisi ratkaisun kulloiseenkin työstettävään kysymykseen; osoita toimivia asioita ja vahvuuksia, kannusta realistisesti.

Ymmärryksiä

- Oman toiminnan organisointi on keskeistä: on varattava aika työlle, tutkimukselle, huollolle, hauskuudelle ja elämälle – sekä levolle. Nämä valinnat ja rajaukset on tehtävä itse.
- Tutkimus edellyttää useiden ihmisten panosta ja sen vuoksi siihen vaikuttaa asioita, joita on vaikea ennakoida ja jotka vaativat aikaa enemmän kuin kuvittelisi, esimerkiksi palauteprosessit.
- Kysymys ei ole ollut vain tietojen haltuunotosta vaan myös suhtautumisessa tapahtuneesta muutoksesta: epäilyn merkityksen ymmärtäminen – joka kohdistuu niin omaan kuin muidenkin toimintaan.
- Tutkimus on mahtava tilaisuus oppia tutkimaan omia käsityksiä ja luottamaan omaan työskentelyyn – sekä jättää totaalisesti sen pohtiminen, mitä muut ajattelevat ja miltä tämä näyttää.
- Ajattele – älä milloinkaan luovu kriittisestä ajattelusta!

